

Strategi

Program

Plan

Policy

• **Riktlinjer**

Regler

Borås Stads
Riktlinjer för offentlig konst

Borås Stads styrdokument

Planerande

STRATEGI – avgörande vägval för att nå målen för Borås

PROGRAM – verksamheter och metoder i riktning mot målen

PLAN – aktiviteter, tidsram och ansvar

Normerande

POLICY – Borås Stads hållning

RIKTLINJER – rekommenderade sätt att agera

REGLER – absoluta gränser och ska-krav

Fastställt av: Kulturnämnden

Datum: 2023-05-15

Dokumentet gäller för: Kulturnämnden

För uppföljning och revidering ansvarar: Kulturnämnden

Dnr: KUN 2023-000513

Dokumentet gäller till och med: 2027

Om globala målen

Globala målen är den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling som världens länder någonsin antagit och finns till för att uppnå fyra fantastiska saker till år 2030: Att avskaffa extrem fattigdom. Att minska ojämlikheter och orättvisor i världen. Att främja fred och rättvisa. Att lösa klimatkrisen. Genom Globala målen för hållbar utveckling kan det här bli verklighet.

Detta styrdokument bidrar till följande globala mål.

Bakgrund och syfte

Syftet med riktlinjerna är att klargöra förutsättningar, roller och ansvar i arbetet med offentlig konst i kommunen.

Offentlig konst avser den konst som är placerad i våra gemensamma rum, vilket gör den tillgänglig för allmänheten. Den offentliga konsten är producerad på beställning och tillkommer på initiativ av det offentliga – kommun, region eller stat som bekostar konsten.

Borås stad tillämpar 1 % -regeln vid finansiering av offentlig konst. Ett anslag som motsvarar 1 % av den kommunala investeringen vid ny-, om- och tillbyggnader av fastigheter avsätts i investeringsbudgeten för offentlig konst. I Borås omfattas även underhållsåtgärder i anslaget, vilket innebär en total nivå på 1,2 %.

Även möjligheten till extern finansiering nyttjas, via privata näringslivsaktörer och stiftelser samt genom att söka medel från olika fonder.

Kulturnämnden ansvarar för den offentliga konsten enligt reglemente fastställt av Kommunfullmäktige:

- Att delta i projektering och utformning av det offentliga rummet.
- I samråd med berörda verksamheter och brukare besluta om konstnärlig utsmyckning/gestaltning av offentliga platser och byggnader.
- Besluta om förvärv av konst för utsmyckning/gestaltning av offentliga platser och byggnader och anskaffa konstverk inom ramen för anvisade medel.

På Kulturförvaltningen ansvarar Borås Konstmuseum för den offentliga konsten där uppdraget även omfattar urban konst och tillfälliga konstprojekt som den internationella konstbiennalen *Borås Art Biennial*.

Armlängds avstånd

Principen om armlängds avstånd innebär att sakkunniga inom konst fattar beslut om offentligt finansierad konst och utställningar i Borås. Den politiska nivån ansvarar för beslut kring ekonomiska ramar och anslag för konst.

Museilagen

Museilagen från 2017 omfattar kommunala, regionala och statliga museer. Lagen slår fast att ett museum i offentlig regi ska främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Museilagen tydliggör museernas roll som oberoende arena med bestämmanderätt över verksamhetens innehåll.

Politik för Gestaltad livsmiljö

Det övergripande arbetet med offentlig konst i Borås utgår från de nationella målen i *Politik för Gestaltad livsmiljö*, som antogs i riksdagen 2018. Konst har stor betydelse för att skapa gemensamma rum med långsiktiga kvaliteter och är därför en bärande del i politikområdet Gestaltad livsmiljö, vars innehåll är styrande för staten och vägledande för regioner och kommuner.

Konstnärligt råd

Det finns ett övergripande konstnärligt råd som för dialog kring gestaltade livsmiljöer vid stadsutvecklingsprojekt, utveckling av skulpturstaden och hantering av större donationer. Det konstnärliga rådet består av representanter från kulturförvaltningen/Borås Konstmuseum, tekniska förvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Vid behov adjungeras andra förvaltningar beroende av projekt och kompetensområde. Vid större donationer kan representanter från näringslivet eller civilsamhället vara adjungerade som referenspersoner eller i finansiella frågor.

Upphandling av offentlig konst

Bestämmelserna i LOU (lagen om offentlig upphandling) gällande konst ska följas. I denna finns tydliga regler som gäller all kommunal upphandling, även av konstverk för offentlig miljö. Regelverket säger att det ska finnas ett tydligt program för uppdraget, att det ska finnas en större grupp konstnärer att välja bland och att de som gör urvalet av konstnärerna ska vara sakkunniga, d v s konstskunniga.

Konstnärer kan bjudas in genom så kallade open calls via annons i kommunens upphandlingssystem. Uppdraget kan sökas av alla yrkesverksamma konstnärer. Att vara yrkesverksam betyder att sökande ska ha konstnärlig högskoleutbildning om minst fem år eller annan merit.

Direktupphandling kan användas vid inköp av offentlig konst. Detta tillämpas ofta när kontraktets värde är lågt. I undantagsfall kan uppdrag tilldelas en konstnär direkt om förvärvet gäller ett unikt konstverk eller konstnärlig prestation.

Principer att beakta i arbetet med offentlig konst:

- Konsten ska vara tillgänglig för allmänheten.
- Eftersträva en god spridning avseende konstnärskap, material och tekniker.
- God representativitet ur aspekter som jämställdhet, mångfald, ålder och etnicitet.
- Konstverket ska tillföra något till platsen, rummet eller sammanhanget.
- Hänsyn ska tas till miljömässig, social och konstnärlig hållbarhet.
- Sträva efter att främja konstnärernas roll och arbetsvillkor.

Konstgestaltning

Borås Konstmuseum leder och samordnar arbetet med konstgestaltningar. Med konstgestaltning avses här ett beställt offentligt konstverk, där en professionell konstnär skapar ett konstverk för en specifik plats. Gestaltningarna tar plats i våra offentliga miljöer såsom på gator och torg, i parker, skolor och andra kommunala verksamheter.

Samrådsgrupp

En samrådsgrupp sätts samman för varje enskild konstgestaltning. Medverkande i processen kan variera beroende på projektets inriktning och placering. Gruppen kan exempelvis bestå av byggprojektledare, arkitekt/landskapsarkitekt och representanter för berörd verksamhet.

Konstprogram

Borås Konstmuseum tar fram ett konstprogram som sätter ramarna för projektet. Konstprogrammet beskriver platsen och förutsättningarna för konstgestaltningen samt den konstnärliga helheten och visionen. Konstprogrammet tas fram i samråd med projektets alla parter och är ett stöddokument som vägleder genom hela processen.

Urban konst

Process

Initiativ till ett urbant konstprojekt kan komma från olika håll. Den arbetsprocess som beskrivs i riktlinjerna gäller i de fall som Borås Konstmuseum är involverad och ska ansvara för drift och förvaltning. I likhet med annan offentlig konst kan upphandling av urban konst ske i form av open calls, direktupphandling eller på förslag från Borås Konstmuseum.

I de fall som konstprojektet innebär en förändring av en byggnads utseende ska bygglov sökas enligt Plan- och bygglagen (2010:900). Vid uppförande av muralmålning eller annat offentligt verk krävs ett bygglov som godkänner fasadändring.

Avtal

Vid avtal med privata fastighetsägare bör följande framgå:

Varaktighet – hur länge fastighetsägare upplåter sin vägg eller plats för konstverket, vem som ansvarar för återställning av plats/vägg och vem som bekostar underhåll och drift. Upphovsrätten ska beaktas, inga ändringar får göras på verket under avtalsperioden då det är konstnären som har upphovsrätt.

Gåva, donation och deposition

Vid förfrågan utreder Borås Konstmuseum om det finns möjlighet att ta emot donation, förutsättningen är att det finns resurser att vårda och bevara verket för framtiden.

Donationer ska vara villkorlösa, vilket innebär att Borås Stad har fri dispositionsrätt över konstverket.

Borås Konstmuseum är restriktivt när det gäller att ta emot konstverk som endast deponeras, utan att ägandet överläts till Borås Stad.

Beslut om att ta emot större donation och deposition fattas av Kommunfullmäktige efter hantering av Borås konstmuseum och Kulturnämnden

Vård och underhåll

Skötsel och underhåll av stadens skulpturer genomförs utifrån en vård- och underhållsplan. En prioritering av åtgärder görs i samråd med konservator. Högst prioritering har akuta åtgärder där risk för personskada eller stöld finns. Andra åtgärder gäller till exempel instabilitet i konstruktioner, lösa delar, korrosion och klotter.

Borås Konstmuseum samverkar med Servicekontoret kring montering av konstverken samt för löpande skötsel och underhåll.

En underhållsplan för den byggnadsanknutna konsten tas fram vid färdigställande av konstgestaltningar. Fastighetsförvaltaren sköter underhåll och rengöring enligt denna plan.

Omplacering av befintliga verk

En stad är i ständig förändring och med detta förändras även platsers funktion, vid exempelvis ombyggnationer eller omdisponering av områden. Förutsättningarna för ett konstverk som en gång placerats på en specifik plats kan då förändras, och det kan därför bli nödvändigt att flytta på verk. En omplacering kan bidra till en positiv förändring när ett verk upplevs på nytt i en ny omgivning.

Avyttring av offentlig konst

Vid skador på ett permanent verk ska konservator konsulteras. Är skadorna omfattande ska även konstnären kontaktas. Om möjligt ska den skadade konsten restaureras. I de fall detta inte är möjligt kan verket avyttras genom destruktion. Inför en avyttring görs en konsekvensanalys i samråd med konservator och eventuellt andra rådgivare. Vid avyttring av all typ av permanent konst ska hänsyn tas till regler kring upphovsrätt.

Offentlig konst som är skapad för en speciell plats eller byggnad kan ibland behöva tas bort vid ombyggnation. Borås Stad har rätt att inte återplacera verket, eller avyttra det genom destruktion. Vid omplacering eller avyttring av verk bör konstnären meddelas.

Registrering och dokumentation

Den offentliga konsten registreras med foto och dokumentation i en för ändamålet avsedd databas. Information om placering, material, storlek, skötsel och annan information av vikt registreras.

Medverkans- och utställningsavtal (MU)

Medverkans- och utställningsavtalet (MU) tillämpas vid anlitan av konstnärlig kompetens. Ersättning ges till konstnärer för nedlagd tid i samband med föreläsningar, invigningar och utställningar vid offentliga konstprojekt.

Upphovsrätt

Upphovsrätten skyddar konstnärers och skapande upphovsrättspersoners rättigheter att bestämma över sina verk. Upphovsrätten regleras i Upphovsrättslagen (1960:729). Borås Konstmuseum följer det avtal som är tecknat med Bildupphovsrätt i Sverige.

Borås Stad har inte rätt att göra ingrepp - ändra/omskapa ett konstverk - utan konstnärens tillstånd, med hänvisning till upphovsrätten.

BORÅS
STAD

Postadress 501 80 Borås **Besöksadress** Stadshuset, Kungsgatan 55
Telefon 033-35 70 00 **e-post** boras.stad@boras.se **Webbplats** boras.se